

مقدم

روایت داستانی و مستند از تشکیل یگان موشکی در ایران
با محوریت زندگی شهید حسن طهرانی مقدم

فائزه غفارحدادی
به کوشش محمدحسین بیکانی

انتشارات تعالی اندیشه

نام کتاب: خط مقدم

روایت داستانی و مستند از تشکیل یگان موشکی در ایران با محوریت زندگی شهید حسن طهرانی مقدم
نویسنده: فاطمه غفار حدادی

محقق: محمدحسین بیگانی

ویرایش فنی و ادبی: محمد قاسمی پور

ویرایش محتوایی: سید مجید موسوی

طراح جلد: سعیده هزارخوانی

طراح بونیه فرم و صفحه آرایی: حسین کریمزاده

عکس روی جلد: وحیدرضا علایی - ایرنا

مشاور تالیف: علیرضا اشتری

ناظر چاپ: محمدودتیه زری

شابک: ۵-۶ - ۹۴۵۵۰ - ۶۰ - ۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۳

بها: ۳۰۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر: محفوظ و متعلق به ناشر است.

آدرس: تهران - بلوار کیانورز - خیابان ۱۶ آذر

پیش کوچه شهید طاهری - پلاک ۶۲ - واحد ۶

تلفن: ۸۹۹۶۴۳۲ - موبایل: ۸۹۹۶۴۳۱

وبسایت: www.tapbook.ir

پست الکترونیک: taali.andisheh@publicist.com

سرشناسه: غفار حدادی، فائزه، ۱۳۶۳ -

عنوان و نام پدیدآور: خط مقدم

روایت داستانی و مستند از تشکیل یگان موشکی در ایران با

محوریت زندگی شهید حسن طهرانی مقدم

نویسنده: فاطمه غفار حدادی؛ به کوشش محمدحسین بیگانی.

مشخصات نشر: تهران: تعالی اندیشه، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: [۵۸۴] ص:

مصور (بخش رنگی) نمونه: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

شابک: ۵-۶ - ۹۴۵۵۰ - ۶۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان دیگر: روایت داستانی و مستند از تشکیل یگان موشکی

در ایران با محوریت زندگی شهید حسن طهرانی مقدم.

موضوع: طهرانی مقدم، حسن ۱۳۳۸ - ۱۳۹۰.

موضوع: سرداران - ایران

موضوع: ایران - تاریخ - جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ - شهیدان

شناسه افزوده: بیگانی، محمدحسین، گردآورنده

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۶۷۱۳۸۶ ط ۱۶۶۸ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۵۰۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۴۳۷۷

اغلب زندگی‌ها ناصافند. بالا
و پاییسن دارند. درّه و تپه
می‌شوند. دور می‌خورند. گاهی
برمی‌گردند سر جای اولشان.
گاهی "سینوسی" می‌شوند و
مجموع بالا پایین رفتنشان یکی
می‌شود. گاهی هم بعد از هر
سقوط شیب می‌گیرند و افتان و
خیزان خودشان را به جایی بالاتر
از نقطه اول می‌رسانند. اما خط
زندگی بعضی‌ها از یک جایی
به بعد "تمایی" می‌شود و بالا
می‌رود. آن قدر بالا که آخرش
دیده نمی‌شود.

خط زندگی حسن طهرانی مقدم
پر از حادثه است. پر از بالا
پایین‌های ناگهانی و حساس. پر از
موانع پیچیده. پر از "نمی‌توانی‌ها"
و "دیگر نمی‌شود‌ها". پر از جمله
"اینجا دیگر آخر خط است". پر
از سنگ‌هایی که جلوی راهش
افتاده و موانعی که جلوی پایش

سبز شده. اما همه را گذرانده. هیچ وقت نایستاده و توقف نکرده است. هیچ وقت "شیبش" منفی نشده و هیچ وقت برای بالا رفتن بر روی خط‌های دیگر سوار نشده. همین‌ها بوده که خدا هم انگار به خط زندگی‌اش برکت داده. هر چه به انتها نزدیک‌تر شده تابع زندگی‌اش نمایی‌تر شده و آخر خطش مثل موشک اوج گرفته و بالا رفته. آن قدر بالا که بیشتر خط‌ها به گردش نمی‌رسند. خط‌هایی که مثل زندگی‌های مادرگیر "محور افقی" شده‌اند و با "محور عمودی" قهرند.

این کتاب برشکی است مستند از میانه خط زندگی حسن طهرانی مقدم. به دور از تخیل و رویاپردازی‌های نویسندگی. از مرداد سال ۶۳ تا دی ماه سال ۶۵ مقطعی که اتفاقاً پر است از حادثه و موانع پیچیده. پر از "نمی‌توانی"‌ها و "دیگر نمی‌شود"‌ها. پر از جمله "اینجا دیگر آخر خط است."

اول: توضیحات ضروری

۱. بسیاری از خاطرات و اسنادی که مبنای نسگارش این کتاب قرار گرفته‌اند، دست اول بوده و تاکنون در جایی منتشر نشده‌اند.

۲. جمع‌آوری مستندات و سیر پژوهش این کتاب از زمان حیات شهید طهرانی‌مقدم و با تشویق خود ایشان آغاز شده است.

۳. تمامی اتفاقات این کتاب بر مبنای واقعیت و تا حد ممکن منطبق بر آن نگاشته شده است. سعی شده است اضافاتی چون توصیف صحنه و موقعیت و گفتگوها هم نزدیک به فضای اصلی باشند.

۴. تمامی شخصیت‌های این کتاب حقیقی هستند و هیچ شخصیت تخیلی به داستان اضافه نشده است.

۵. افرادی که نام آن‌ها در کتاب آمده است لزوماً به عنوان تنها تاثیرگذاران بر روند اتفاقات

چند خط

توضیح و تشکر و عذرخواهی

نیستند و همواره از کسانی که در واقعیات مورد استناد این کتاب حضور داشته‌اند، چند نفر به عنوان نمونه نام برده شده‌اند.

۶. با این که در تمام قسمت‌های کتاب سعی شده است از روزنوشت‌هایی که از افراد مختلف و خصوصا همسر شهید به جای مانده بود استفاده شود، اما صحنه‌هایی که در سوریه و کره شمالی اتفاق می‌افتند از روی روزنوشت‌های خود شهید طهرانی مقدم بازسازی شده‌اند. بنابراین این قسمت‌ها از نظر استناد و نزدیک بودن به واقعیت قوی‌ترند.

۷. متن نامه‌ها و یادداشت‌های شخصی برای حفظ روح مستند نوشتار بدون هیچ‌گونه تغییر، حذف و ویراستاری عینا نقل شده است. در مواردی هم جهت تایید و پیشبرد روند مستندات، قسمت‌های مرتبطی از روزنوشت‌های آقای هاشمی رفسنجانی، به عنوان یکی از معتبرترین اسناد مکتوب موجود، در سال‌های ۶۳ تا ۶۵ انتخاب و بدون تغییر استفاده شده است.

۸. در مواردی که افراد مختلف یک واقعه واحد را متفاوت و یا بعضا متناقض روایت کرده بودند، مجددا تحقیق جداگانه‌ای صورت گرفته است و سعی شده است که واقعیت موضوع مشخص شود. بنابراین ممکن است در منابع مختلف روایت‌های دیگری از اتفاقات این کتاب دیده شود. سعی ما انتخاب نزدیک‌ترین و محتمل‌ترین روایت موجود بوده است.

۹. این کتاب به دلیل روایت مقطع کوتاهی از زندگی شهید حسن طهرانی مقدم و دقیق شدن در بُعد کاری ایشان هرگز نتوانسته است تمامی ابعاد شخصیتی و وجوه رفتاری آن شهید بزرگوار را نشان دهد و ادعایی هم در این باره ندارد.

دوم: تشکر

۱. سیر پژوهشی این کتاب توسط برادر بزرگوارم جناب آقای محمدحسین پیکانی انجام شده است که با روحیه‌ای مخلصانه و خستگی‌ناپذیر و جهادی سال‌ها برای گردآوری جزئیات آن تلاش شبانه‌روزی کرده است. علاوه بر آن نگارش کتاب نیز با پیگیری‌ها و حمایت‌های بی‌دریغ ایشان به سرانجام رسیده است. طوری که بارها برای به دست آوردن کوچک‌ترین جزئیات مجبور به مصاحبه مجدد شده‌اند و بارها نسخه‌های مختلف کتاب را در مراحل مختلف جهت تایید صحت مطالب به دست افراد مطلع و آگاه رسانده و برگردانده‌اند. راهنمایی‌ها و تذکرات به جای ایشان هم در تمام مراحل، راهگشای کار بوده است. بنابراین ایشان به نوعی خودشان صاحب کتاب بوده و تشکر من فقط به منزله ادای احترام و عرض ادب است.

۲. یکی از بخش‌هایی که به تعبیر دیگران این کتاب را جذاب کرده است، نامه‌هایی است که بین شهید طهرانی مقدم و همسر ایشان در مقطع زمانی مورد بررسی این کتاب رد و بدل شده و عیناً در کتاب گنجانده شده‌اند. از خانم حیدری - همسر شهید - و زینب خانم - دختر ایشان - که سخاوتمندانه و با روی باز همه نامه‌ها و دفترهای متعدد ثبت خاطرات را در اختیار من گذاشتند و همواره و هر زمان با صمیمیت و مهر مرا در جمع خانوادگی‌شان پذیرفتند، کمال تشکر، امتنان و قدردانی را دارم.

۳. بدون هدایت‌ها و حمایت‌های سردار موسوی که به حق در این مدت جانشینی صالح برای شهید مقدم بوده‌اند و با علاقه و گشاده‌رویی زحمت خواندن و اصلاح محتوایی کتاب را کشیده‌اند، و بدون عنایات

جناب آقایان زارع، ادیسی و باقری، این کتاب یا نوشته نمی‌شد و یا کتابی می‌شد به دور از آن چه که باید باشد.

۴. از اساتید گرانقدر ادبیات دفاع مقدس جناب آقای "علیرضا اشتری" و آقای "محمد قاسمی پور" که با وجود مشغله فراوان زحمت بازخوانی و ویرایش این کتاب را بر دوش کشیدند، صمیمانه تشکر می‌کنم.

۵. از همسر عزیزم که همواره در مواقع ناامیدی مشوقم بوده‌اند و فرزندان خردسالم علیرضا و حسین که شاید در مواقعی علی‌رغم میل و برنامه‌ام از وقت آن‌ها برای نگارش این کتاب استفاده کرده‌ام، تشکر و قدردانی می‌کنم.

۶. از نویسنده و دوست عزیزم خانم "نجمه کتابچی" که پیگیرانه روند نگارش و آماده‌سازی کتاب را نظارت کرده‌اند و از تمامی دوستانی که به درخواست من قبل از چاپ این کتاب آن‌ها را خوانده و نظراتشان را به عنوان خواننده به من منعکس کرده‌اند هم متشکرم.

و اما... عذرخواهی

از همه کسانی که به نوعی در روند اتفاقات روایت شده در این کتاب دخیل بوده و خالصانه زحمت کشیده‌اند، اما نامی از آن‌ها در این کتاب نیامده است، صمیمانه پوزش می‌طلبم. گذشت زمان نسبتاً طولانی از وقایع و محرمانه بودن جنس کار و در دسترس نبودن شخص شهید طهرانی مقدم و تعدد منابع خاطرات و بعضاً تناقضات آن‌ها باعث شد که دستیابی به تمامی نام‌ها از حد بضاعت و توان ما بیشتر باشد. والله ابصر و اکفی.

پاییز ۱۳۹۳ - فائزه غفار حدادی

اولین گام‌های پژوهشی‌مان
را پیش از انتشار این کتاب
در سال ۱۳۸۴ و با تشویق و
حمایت‌های سردار شهید حسن
طهرانی‌مقدم برداشتیم. آن‌زمان
هدفمان جمع‌آوری خاطرات و
مستندات دوران دفاع موشکی
بود. سردار طهرانی‌مقدم در آن
ایام فرماندهی موشکی نیروی
هوایی سپاه را عهده‌دار بودند و
این برایمان موجب دلگرمی بود.
در ابتدای کار، شیوه پژوهشی
ما بررسی تاریخی بازنگرانه بود
و بنابراین می‌بایست به افرادی
که در آن مقطع و در آن واقعه
تاریخی حضور داشتند مراجعه
می‌کردیم و با آن‌ها مصاحبه
انجام می‌دادیم؛ اما در همان
ابتدا با مشکلات بسیاری مواجه
شدیم.

اولین مشکل ما مقاومت
مصاحبه‌شوندگان در انجام
مصاحبه بود، چرا که بیشتر

پیش خط

آن‌ها ورود به بحث موشکی را خطرناک و محرمانه می‌دانستند و حاضر به انجام مصاحبه نبودند. مشکل دوم ما دسترسی به افراد کلیدی بود، زیرا بر اثر گذشت زمان اکثریت قریب به اتفاق آن‌ها جابه‌جا شده بودند و در دسترس نبودند. برخی از آن‌ها مسئولیت‌های مهم کشوری و لشکری داشتند که به خاطر مشغله کاری یا هر دلیل دیگری حاضر به انجام مصاحبه نمی‌شدند. گرفتن وقت مصاحبه از بعضی از این چهره‌ها چند ماه و بعضی‌ها چند سال طول کشید. انجام مصاحبه با برخی دیگر از مصاحبه‌شوندگان هم به دلیل بازنشسته شدن و پراکندگی در شهرستان‌ها کار را سخت‌تر می‌کرد و تلاش مضاعفی می‌طلبید.

با توجه به فاصله طولانی وقایع با زمان مصاحبه، در برخی موارد به عدم تطبیق جزئیات در گفتار افراد مختلف برخورد می‌کردیم که جهت رفع این مشکل مجبور به مصاحبه‌های فنی و متعددی می‌شدیم تا به اصل قضیه پی ببریم، که در پاره‌ای موارد بازهم تناقضات برطرف نمی‌شد. بنابراین مجبور شدیم هم‌زمان با بررسی بازنگرانه و انجام مصاحبه‌های تکمیلی، بررسی اسنادی و کتابخانه‌ای را هم به پژوهش‌مان اضافه کنیم. در نهایت اسناد پرتاب‌های یگان موشکی در دوران دفاع مقدس، روزنامه‌های زمان جنگ، اسناد خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، کتب چاپ‌شده در موضوع دفاع مقدس، اسناد سازمان ملل، روزشمار جنگ، آرشیو عکس‌ها، دست‌نوشته‌ها و نامه‌ها و ... از جمله منابعی بودند که مورد بررسی قرار گرفتند.

برای درک بهتر مخاطب از شرایط سیاسی و نظامی حاکم بر

آن واقعه زمانی و ایجاد پیوند بین آنها، بررسی و مطالعه عمیق دیگری در این رابطه انجام دادیم.

در ادامه پس از انجام نسبی پژوهش‌های اولیه، در تاریخ دوم آذر ۱۳۸۹ مصاحبه تکمیلی مفصلی با سردار حسن طهرانی مقدم انجام دادیم.

سردار طهرانی مقدم در مصاحبه، بیش از آن که از خود بگویند از یاران شهیدشان گفته بودند و علاقه‌مند بودند که زحمات رزمندگان گمنام یگان موشکی در تاریخ ثبت و ضبط شود و به این حقیر تاکید می‌کردند که این شهدا را برای مردم الگو کن، و این کار مرا سخت می‌کرد.

چند ماه بعد پیگیر گرفتن وقت مجدد برای مصاحبه بودیم که در حادثه انفجار ۲۱ آبان ۱۳۹۰ شهید حسن مقدم به آرزوی دیرینه‌شان یعنی شهادت نایل شدند و ما را داغ‌دار کردند. کار سخت‌تر شد.

از یک طرف حسن آقا به یاران شهیدش پیوسته بود و می‌خواستیم برایش بنویسیم، و از طرف دیگر به مسئولیتی که بر گردنم گذاشته بود فکر می‌کردم و نمی‌توانستم آن کار را ناتمام بگذارم. لذا تصمیم گرفتیم در اولین قدم با ادامه همان مسیر، شهید مقدم را هم به همراه یارانش به جامعه معرفی کنیم.

در بهمن ماه ۱۳۹۰ هم‌زمان با شروع نگارش کتاب توسط سرکار خانم غفارحدادی پژوهش دیگری را برای رفع ابهامات و افزایش محتوای کتاب از سر گرفتیم. چرا که هدف، بررسی عمیق و مستند یک واقعه تاریخی با محوریت شهید مقدم بود که اهمیت کار

را بیشتر می‌کرد. ضمن این‌که خانم غفار حدادی زحمت مصاحبه با همسر محترم و فرزندان شهید را نیز خودشان بر عهده گرفتند. برای نگارش این کتاب با بیش از پنجاه نفر مصاحبه‌های عمیق و مفصلی صورت گرفت. در مواردی برای تکمیل و رفع تناقضات و ابهامات، مصاحبه با برخی افراد بیش از ۲۰ بار تکرار شد تا این‌که به لطف خداوند هم‌زمان با سومین سالگرد شهادت حاج حسن طهرانی‌مقدم این کتاب برای چاپ آماده شد.

در پژوهش‌های انجام شده در این کتاب از همکاری برادران علی حبیبی، طاهر نادری، رضا علیپور و ناصر اسدی‌دوست قدردانی می‌کنم. از مسئولین محترم حفاظت اطلاعات نیروی هوافضای سپاه هم که اجازه انتشار بخش‌های ناگفته‌ای از زندگی شهید حسن طهرانی‌مقدم و یگان موشکی را به ما دادند نیز سپاس ویژه دارم. هم‌چنین از صبوری و همراهی همسر و فرزندانم نیز سپاسگزار هستم که نه سال پیگیری و مصاحبه و مشغله بسیار کاری، بدون حمایت‌های معنوی ایشان ممکن نبود. دستاورد این فرایند طولانی و نفس‌گیر، روایتی است مستند از تلاش‌های جهادی و انقلابی سردار شهید حسن طهرانی‌مقدم و یارانش در راه‌اندازی و فرماندهی یگان موشکی سپاه در دوران دفاع مقدس که به حق "خط مقدم" نامیده شده است. ان شاء الله مورد توجه خوانندگان عزیز قرار بگیرد.

پاییز ۹۳ - محمدحسین پیکانی

فهرست

- خط اول
۲۳ خطی از آخر به اول
- خط دوم
۵۹ خطی از نقطه مبدا
- خط سوم
۸۵ همگی به خط
- خط چهارم
۱۵۹ خط سوریه - لیبی
- خط پنجم
۲۱۵ خط آمد و رفت

- خط ششم
۲۴۹ خط شروع
- خط هفتم
۲۸۵ نقص خط قرمز
- خط هشتم
۳۰۷ خط عمودی
- خط نهم
۳۴۹ خط کرمانشاه - بغداد
- خط دهم
۳۸۹ خط معکوس
- خط یازدهم
۴۳۳ خط میان بر
- خط دوازدهم
۴۷۹ خط نزولی
- خط سیزدهم
۵۰۷ خط قنوسی
- دست خط
۵۵۳
- نقطه
۵۵۷ سر خط